

نومرو: ۱۲۸

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلندمه

اجتهاد نوی

aditihad » Constantinople

اون بشنچی سنه تأسیسیه

حریت فکریه به خادم

هفته لوق اجتماعی ، اقتصادی ، ادبی مجموعه

۱۹۱۸ ثانی

تلفراف آدوسی :

اجتهاد - ایستانبول

تلفون : ایستانبول ۸۶۵

نسخه سی ۵ غروش در

ایسه اك بحرانى ك مشكل دم لرئى باشايور. بويله بويوك بير
وطنداش نيچين حالا آره مزده بولونماق حريتمدن
محروم در؟ عثمانى وطنك متباق اراضيسنى وحيتنى
قورتارماق ايچين مراجعت ايديله جك پاك ومنور سيالر
آراني كن عجبانه دن توركي بويوك آدامندن استعفاى قصور
وكنديسنى استانبوله دعوت ايتمه يور. وطن، خارجى
تهلكه ده بولوندينى زمانلر داخلى معارضه لر صوصالى در
دينلر بوصوصمانك يالكز بير طرفه عائد اولماسنى ايسته يور
كورونيورلر. حتى اودرجه ده، كه بنم ايچين «باق شونك
ياديني ايشه، شيمدى صباح الدين بك دن بحث ايديله جك
زمانى در (ايضاح) لرى، (اتحاد وترقى به مکتوبلر) ي
ايله (اتحاد وترقى) فرقه سنى تنقيد ايتمش دكلى در؟
ديه جكلر اكسيك اولمايا جاق در.

بزم شيمه من محبت شيمه سى در؛ بز «دينم كينم در»
دينلردن دكلز. محبت بويوك در، اونك فياض حرارتى
چوق، پك چوق خصوصتلى اريته بيلير.

مرام افندى، اولماسندن ايله رى گلى. آه ايشته
عصيان و هجران نقطه سى بونقطه در. جانم عدم مرگ زيت،
تثبت شخصى، توسيع ماذونيت پره نسيپ لرى كال
اخلاص ايله موقع تطبيقه قونسيدى اولالقان حربى
اولمازدى، اولسه ده بالقانلى لرله توركي آره سنده دكل بله
بالقانلى لر آره سنده اولوردى. توركي اوزاقدن وحاكاه
بروضع ايله حكم لك و مصاح لك ايشى گوروردى تورك
عرقى.. بولغار، صرب، قاره طاغ، بونان قيايجندن
كچمزدى، اووقت وشيمدى اولديغمز كي رسواى
وريشان اولمازدق. اسى يارملر اوزمه رينه طوز صاحبا قد
قائده يوق دكل در. اسى ياره سنك آجيسنى اونوتانلر
داها مهلك يارملر آلمايه معروض اولورلر. صباح الدين
بك، آرتق كيمسه ده شبه قالماش در، كه استقبالى كورمك،
ملككك خسته لغنى تشخيص و تداويسنى تعيين ايتك
امرنده واسع و نافذ بير فطانت و نظر صاحبي در. مملكت

حقيقت هر شيدن اوستون

بو مقاله ۲۲ اغستوس ۱۹۱۸ تاريخنده (وقت) غزته سنده نشر اولونماسنى متعاقب (سپيل الرشاد) مجموعه
اسلاميه سى بنى اك بويوك بير جرم فكري ايشله مش اولماق و حتى «سب نبى» تهمة اتهام و مدعى عمومى نك مداخله سنى
بيله استدعا ايتدى. او اتهام لرى اوقومش اولان لرك اكثرى مقاله مى گورمه مشلر در. چونكه (وقت) ك
بونسخه سنى انتشارى كونى آرامش و قالمادى جوابى آلمش اولانلردن بير چوغى مقاله يى كورمك ايچون بانا مراجعت
ايتشلردى. (سپيل الرشار) ۳۶۷ نومرولى نسخهنده (تجاوزك بودرجه سى ده اولورمش) سرنامه سيله اوزون بير مقاله
نشر ايتدى؛ بونى ده بورايه عينا نقل ايتك ايتردم. ديك اوزونلغى دكل مقاله نك اوزونلغى بوارزومه مانع اولدى.
فقط امضالى اولان قيصه مقاله يى و فقره يى مقاله ام ايله برابر نشر ايتمى مناسب و لازم گوردم. شخصيت معنويه و فكريه مك
اك كسكين مدافعه سنى علمه مده كي هجوملرده مع زياده بوليورم. (باطاريه ايله آتش) صاحبي (خصوصتمى، محبتى؟)
عتوانلى و بانا تعريضاً [شيمدى «باغ داد» تسميه اولونمايه باشلاندينى روايت اولونان] (بغداد) دن كوندرمش اولدينى
مقاله يى ۹۶ نومرولو و ۶ مارت ۱۳۳۰ تاريخلى (اجتهاد) ده نشر ايتدم و عينا نسخهنك ۲۱۵۶ و ۲۱۵۷ نجى
صحيفه لرده بوتون مدعيات و ملاحظاتى رد و ابطال ايتدم. قديم دوستم دعواسنى محق، فكرينى امين و صميمى
بوليورسه (باطاريه ايله آتش) ك يكي بير طبعنده، (باطاريه ايله آتش) كيرمش اولان مذكور مقاله سنده بنم
رديه مى ترديف ايتك جسارتى - بنم شيمدى ياقمده اولديغم كى - ابراز ايتسين. هجوم فورطونه سى قوپاران مقاله مى
عينا نقل ايدويورم: يالكز ترتيب سهو و نقصانلرى تصحيح و اكال ايديلش در.

كورويورم كه (وقت) آغير باشلى، مقام اعتدالدين *
آريلماز بير غزته اولاجاق بوندن دولايى نمون و اداره

آلنده آتی قائمه لیرا اولدینی حالده بیر دیوارک دینه
اوطورمش آغلا یوردی و بوکاغد پاره لری کوز یاشیله
ایصلا تیوردی. مزایده محاندن کان بوخاتم مطلقا ،
کندیسنجه پک عزیز یادکار اشیاسنی صائمشدی. بلکه
والده سی اولورکن پارماغندن چقاروب کندیسنه یادکار
اولاراق ویردیکی بیر یوزوکی یاخود بدبخت وطنک اوزاق
بیر سرحدنده شهید دوشن زوچنک پک قدسی بیر رقت
ودقلمه محافظه ایتدیکی بریازی طاقیمنی صائمشدی و بو آتی
لیرا ایله آنجاق ایکی قیه یوز درهم شکر الایله جک ویتیم
یاوروسنک یاخود خسته، راخیار والده سنک سوتی بش
اون کون شکر سز ایچیرمه یه جکدی .

نوت، طاغلرده کی اشقیا ایشلرینه ساخته تذکره لر،
مستعار حیثیت لر قاریشدرماز، کناهلرینی بیرنوع علوجان
وهر حالده آزچوق بیروقار ایله ایشلر لر . [*]

وجدان صاحبی هر انسان ایچین واولو یتله بویله اولان
هر محرر ایچین بوقادر اسباب عصیان و هیجان میدانده
دورور، کوزلری و یورکلری طیرمالارکن محرر من نه دن
بونلری قبیحاً بیر سس چقارما یور، بالعکس بو حزن
انکیز ایش قهرمانه عائد صحیفه لرده بیر الفاظ ولوله سی
قوپاراراق افکار عمومیه یی باشقا شیلرله اشغال ایتک کی
بیر تعبیه قلمیه اجرا ایدر کورونیور . بویله کورونیور
دیورم . چونکه عینی محرر بیرایکی هفته اول ۲۴ واغون
شکر قهرمانک، محبت وطنیه و فضیلت سیانیه تمثال
مقدس و معظمی شهید مدحت پاشایه [حاشا وکلا]
اختلاس وارتشا اسناد ایتمه سی بحق گوسترمک ایچین
بیهوده بذل مجهود ایدیدیوردی . بزبوقلمدن و یا قلملردن
حقیقتی یازماق بکلرک ؛ حقیقه مزار قازماق دکل !

وقور و مستغنی ، آجیق آلله و دایما یوکسک
وعلوی بیر باشله حقک رحیقته نکهبانی اولماسی لازم

[*] « خدایا توره زن باکش مسوز »

که اوشب برده، سیستانی بروز .

سعدی

ایدن قافیه متشکریم . امید ایدیورم، که حقیقت آز
چوق راحت تنفس ایدیه بیلمک ایچین بوغز ته ده بیر منفذ،
داها دوغروسی بیر منفس بولاجاق .

قدیم آشنالرمدن و محررلرمزدن بیریک ایکی کون اول بیر
مقاله سنی او قودم. بونده هنوز یا مادینی ایلمک لردن دولای
تازه داخلیه ناظری آزارلانیور هجومه اوغراتیلوردی.
مقصدم نه داخلیه ناظری مدافعه نه ده اونک مهاجمه
هجوم ایتک دکل در. مقصدم بیر مسئله اخلاقیه یی معاینه
ایتمک دن عبارتدر .

بیر محرر ایچین حقیقت دن داها مرعی الحاظر داها محترم
بیرشی اولماق کرک در . قلم ظن ایتم که، اسناد محترم
کمال بک مرحومک تعبیری وجهله ، بیر « زنجی کوله »
اولسون و افندیسنک کیف وامرینه او یاراق هریره
دالسن چیقسن . بن قلمی کندیمه هیچ کوله حس
ایتمه یورم، بالعکس کندیمی قلمک تعبیر قدیمیه « حلقه
بکوش » کوله سی بولیورم. قلمک « علت غایه » سی تنویر
حق و نثیت حقیقت در. اذهانی اضلال دکل ارشاد ایتک در.
محررک وظیفه سی حقیقتی صوصدورماق دکل سر بست
و « آواز بلند » ایله سویلتمک در. بزیم یعنی اهل قلمک
ایشمز یا بیلمایان ایلمک لردن زیاده یا بیلان فسادقلری
مواخذ و مناقشه ایتک در .

اورته ده غایت چیرکین بیر ۱۴ و یا ۲۴ واغون
شکر مسئله سی وار ، عینتاب، زغفرانبولی، از میر
و داها بیلم نره شکر مسئله لری وار . طاغ
باشلرنده یول کسن اشقیاده ینه بیر آ ز علوجان وارددر:
اونلر البته مده کی چوجوقلری، محتضرلری، اختیارلری،
عاجز قادینلری صومیاز وهله هر حالده اولدورمز لر .
اوج دورت آیلق چوجوغنک سوتنه مقتضی میرمقدار
شکری، قیه سی ۲۸۰ غروشدن آماق ایچین قیشلق البسه سی
صائمش و صوئوقدن ذات الرئه خسته لغنه طوتولاراق اولمش
والده لر یوزلرجه دکل بیکلرجه در . بکن کون چارش
قایسندن کچرکن اتوز اتوز بش یاشلرنده بیرخانم کوردم

بلده ده نه قدار صیجاق بیر وادیده یاپیلمش! دیسه حجاج
بونا نه دیر؟ دینک محال مقدسه سی اولدینی کیی فضیلتک،
علمک، ادبک ده مقدس یرلری، اونلرکده حجاجی
متعصلری واردر. صاقین بیرداها بویله دوشونمیک
وسویله مه یک « دیدم. [*]

(آشیان) ده طوبلانا الی آتمش ذات واردی. اگر
بونلرک جمله سی توفیق فکرت مرحومی حقیقه سومش
اونک کیی یاشماق واولمک ایسته مش اولسه یدی
والله (تورکیا) قورتولوردی.

توفیق فکرت، امرالله افندیکن قاباوقا باجه معامله سته
تحمل ایده مه یرک مکتب سلطانی مدیرلکندن استعفا
ایتدینی وقت ایی لیرادن باشقا پاره سی یوقدی. بزم
شمعی زنکین ادیبلرمن شو مصائب وفلاکت زمانندن
استفاده ایدرک خلقی بیر نوع صومیاق اولان تجارت
ایشلرینه، حی آلود بیر حرص ایله، طالبو چقیورلر.
جام، باشقا مملکتلرده ده حرب وار؛ ادبا وار. بونلردن
بیرینک بویله بیر زمانده آز چوق ناپاک اولان تجارت
ایشلرینه صوقولدوقلری ایشیدیلیمی؟ مثلاً (آناطول
فرانس Anatole Frances) ک یاخود (میربو Octave Mirbeau)
نک « سپه گولاسیون » ایشلری ارتکاب ایتمه سی احتمالی
دریش ایدیلریمیزی؟

توفیق فکرت بکک استعفا سی ائناسنده بیر حادثه
اولمشدی، که مرتبه اخلاقیه منری اولچمه یه یارادیغندن
ذکر ایده جکم. مجلس مبعوثانده، توفیق فکرت بکک
استعفا سته سیبیت ویردیکندن دولای، معارف ناظری
امرالله افندی موأخذ و استیضاح اولونیوردی. امرالله
افندی « بی چوق صیقیشدیرمایک اونک (تاریخ قدیم)
منظومه سنی کرنی به چیقار او قورم دینسز لکنی اثبات

[*] بو سوزی سویلرکن (حافظ شیرازی) نک

در بیابان گر زشوق کعبه خواهی زد قدم

سرزنشها کر کند خار مقلان غم مخور.

پیتی دودانلرم اوزه رنده دولاشمشدی.

کلن اهل قلمک و بونلرکده اکوبوکلرینک بویله اکیلوب
بوکولدوکلرینی کوروروب طورورکن «صلاح» دوغرو
کیتدی کمز حقنده کی ادعای ناصل مصیب کورورم؟

نازه داخلیه ناظر منزه آلدانیور. ۲۹۷ نومرولو
(وقت) ده خاطره کوکله باقاییارق قانون ک هرکسه
متساویاً تطبیق ایدیلر جکی سویله یور. یاپامایاجاق:
بوشکر مسئله سته پک خفیف بیردرجه ده بکزه ین
بیر مسئله دن دولای (صوفیه) شهرامینی بش سنه مدته
حقوق مدنیه دن اسقاط وایی بچق سنه حبس ایدیلر
محکوم اولدی و دون بیر ژاندارمه واسطه سیله خانه سندن
آلینوب محبسه کوتورولدی.

مبعوثلرمن، دوبکی ناظرلرمن تجارت شرکتلرینک
باشنه کیور، آج قورت کیی ایشله یور و خاق دیشله یورلر.
جیلرینه یاخود بانقه ده کی حساب جاریلرینه بیغیلان
پاره نک آج، چپلاق وطنداشلرک، ملی [!] ملنک آچلغنی
و چپلاقلغنی آنیردیغنی نظراعتباره آلان یوق. گزیده
ادیبلر، محررلر کومور، ایپک، انجیر، شکر
تجارتی ایله سوریه یه، ازمیره، آوروپا یه میک طوقیورلر.
غریبی شوراسیدرکه بونلردن بعضیلری، بیر قاچ آی
اولی، داها اول تجارتیه کیرن بیر مسئله کداشی ویردیکی
بیر ملاقات [Entrevue] ائناسنده هدف استهزا واستحقار
ایتمشدی.

بزه زمان کندی کنسیدیمزک آینه سی اولاجاغز؟
نه زمان اولدیغمز کیی کورونه جکز و کوروندیکمز کیی
اولاجاغز؟

بو کون توفیق فکرت بک مرحومک اوچنچی
سنه وفاتی مناسبتیه (آشیان) « کیتک یولده یاننده
محرلردن بیر یولوندی. یوقوشی بالطبع یایان چقیوردق.
هوا صیجاقدی ترلیوردق. یول آرقاداشم « بوجنابت
یرده تام طاغک تپه سنده! » دیدی. بونی ایشیدیر
ایشتمز بیر لحظه طوکا قالدیم، صوکره:

عزیزم، روضه نبی زیارتیه کیدن بیر حاجی « بوجنابت

بو یوکسک مفهوملره ایتمایان ، حرمت ایتمین
بوتون ایمانلری سوپروتو کوفه سنه آتان بیرملت چوقدن
أولمش در . داخلیه ناظری ده ، دیگر ناظرلرده بوتون
منظورلرده بونی بیلیورلر سه داها زیاده قوت وشدتله
بیلسینلر ،

۱۹ آغستوس ۱۹۱۸ اجتہاد نوی

دوققور عبداللہ مروت

« سبیل الرشاد » مجموعه مکره سنه

(وقت) غزته سی ۲۲ آغستوس تاریخی نسخہ سندہ
(دوققور عبداللہ جودت) آدلی برخاسرک ایکی ستونلق
بریا زینسی نشر ، داها طوغریسی تشہیر ایتدی . صریح
ویا ضمنی دوچار تعرض اولانلر میانندہ فقیرده بولیوردم .
(وقت) غزته سی یازدیغ جوابی - غالباً مدار مباحاتی
اولان بیطرفلغہ مغایر اولمادیغیچون - نشر ایتیه رک
(عبداللہ جودت) امضالی ترهاتی مقدما غفلتله درج
ایتمش اولدیغہ ندامت ایتمش بولندیغی اعتراف کی بر
معذرت عجیبہ ایله مسئلہ یی قاپاق ایستدی . بن بورادہ
شخصمہ عائد سوزلرله مجموعه فاضله کرک قیمتدار صحیفہ
لرینہ بار اولیہ جنم . فقط اوہدیانلر آراسندہ روح
اسلامک مطاف تجیلی اولان بر نقطہ یه تعرض واردی .
جوابمک یالکز بوبخه عائد سطرلری لطفاً نشر ایله
هیئت معصومه اجتماعیه مرک نہ کی مخلوقات علیہ و یا
علل خلقتله محاط وآلودہ اولدیغی عالمہ کوستریکز .
جرات مقدمہ سنہ رعمآ ، (وقت) غزته سی طرفندن
نشر اولنق ایستلمین سوزلرمک صوک سطرلری
بولردر :

... عبداللہ جودت بک بر محرر آوقادشیلہ بش کون
اولکی برماجرا سندن ده او مقاله سندہ دمساز اولیور ،
دیپورک :

« یدہرم » دیہ بیامشدی . اوزمان (براقلم بوملوٹ سلاخی) [*]
سیرنامہ لی بیر مقالہ ده ناظر افندی یه لازم کلن تأدیب
سحدنی تطبیق ایتمشدم [* *] . توفیق فکرت مذہبی ، مدحت
پاشا مذہبی سالکری جوغالسین ، ماسکالر آتیسین .
هرکسک کیم ونه اولدیغی کوردم . اگر بو مملکتی
حسینی و سبجانی بیر محبتله سون وارسه وبومملکتی قورتارماق
ایچین نہ یابلم دیہہ بانا صورماق نزلندہ بولونورلر سه
اونلره جوابم شئودر : ماسکالر آشاغی ! ساخته کارلاق
یوق ! کیمک یوزندہ ماسکه کورور سه کز آلکز آشاغی !
یو بیر .

ایکینجی ایش ، شیدہ آل لرمز ، مقدس فکرلرمز ،
یولندہ جان و جهان فدا ایتمک دن چکینمہ یه چکمز
پرستیدہ فکرلرمز بولونماق در . کنجلرمزدہ ،
اختیارلرمزدہ بوکون مقصود حیات معدہ وکیسه دولت
ورماق اولونجه بو مملکت قورتولماز . عہدہ وفا ، آدم
او بوش شی ! فضیلت . آدم او بوش بیرکله . عفت ،
عصمت . آدم او بیرر فکر واهی ! انسانیت ، براق
شو کوه زه لکی ! وطن ، ملت ، عائله محبتلری براق شو
پس زندہ مفهوملری ! حبس وظیفہ ، وجدان وقناعت
حضورندہ استحقار منافع مادیہ ، براق شو بدلانی !
دیپورلر .

[*] ۳ نومرولو ۲۷ مایس ۱۳۲۶ تاریخی (سلامت

عمومیہ) غزته سندہ .

[* *] توفیق فکرت بک استعفانامہ سنی ویردیکدن صوکره
(طنین) غزته سنہ کوندریکی بیر مقالہ ده امرالله افندی وداخل
اولدینی قایندہ حقدہ کی نظری شرح ایتمشدی . حسین چاہد بک
بومقالہ یی نشر ایتمه مش و مقاله نشر اولوندینی تقدیرده توفیق
فکرت بک غائب ایدہ چکی طرفدارلرک امرالله افندی طرفندن
قازانیلاجانی مرحومه بیرمکتوبله بیلایر مشدی . حسین چاہد بک
بومکتوبہ ویریلن جوابک مسودہ سنی مرحومک اوراق متروکہ سی
هیانندہ ساطع بک برادرمن بولاش در . چاہد بک توفیق فکرت بک
علوی بیر جواب ویریور : « حقک غائب ایدہ چکی طرفدارلری
امرالله دکل ، ایسترسه استانبولک کوپکری قازانسین ! »
دیپور .